

BESZÉDES NEVEK A-Z

Sorozatunk eddigi részeiben is sok példát mutattunk olyan szavakra, amelyeket több növénynévnél is felhasználtak, vagy egészében, vagy előtagként. Vannak viszont olyanok is, amelyek bár megtévesztő módon hasonlítanak egymásra, mégsem ugyanazt jelentik, nem ugyanaz a forrásuk. Aki jobban elmélyed a tudományos nevek birodalmában, mindenre találhat számtalan példát.

A közkedvelt és ismert lepkeorchidea tudományos neve, a *Phalaenopsis* azt jelenti: lepkeszerű (phalaina = lepke, opsis = olyan, mint).

A korallberkenyék nagyon kedvelt díszcserjék. Latin nevük, a *Photinia* a görög photos = fény, illetve photeinos = fényes szóból ered. Azért kapták ezt a nevet, mert leveleik egy viaszos bevonatnak köszönhetően nagyon fényesek. Legismertebb és legkedveltebb a *Photinia x fraseri*, amelynek 'Red Robin' fajtája azért különösen kedvelt, mert vörösen hajt ki a benne lévő antociánpigmentnek köszönhetően, amely a fiatal levelek védelmét szolgálja, hogy az erős napon ne égjenek meg. Ahogy a levelek fejlődnek és kialakul a viaszos bevonat, a vörös pigmentre már nincs szükség, elbomlik, és a levelek sötétzöldekké válnak.

A plumarius azt jelenti: tollas. Talán nem is kell magyarázni, hogy ennek a kis szegfűnek miért *Dianthus plumarius* a neve.

A gyönyörű és illatos virágú trópusi fa, a frangipáni latin neve, a *Plumeria*, bár hasonlít a „tollas” jelentésű plumariushoz, semmi köze hozzá. Charles Plumier francia ferences szerzetesről (1646–1704) kapta a nevét, aki a trópusokon járva sok részletes rajzot és leírást készített az ott élő virágos növényekről és páfrányokról. Ezenkívül ő indította el azt a szokást, hogy növényeket emberekről nevezzenek el.

A pratensis, pratense szó a latin nevekben azt jelenti, mezei, réti. A képen a réti gólyaorr (*Geranium pratense*) látható. Magashegyi réteken él vadon, de termesztik is, kertjeinkbe is beszerezhetjük.

A pulchellus, pulchella jelentése csinos, sármos. A képen az őszi virágzású *Crocus pulchellus*, vagyis csinos krókusz látható.

A procumbens azt jelenti, földön kúszó, elterülő. A képen egy magashegységi, kifejezetten savas kémhatású kőzeteken előforduló növény látható, a havasi szőnyeghanga (*Loiseleuria procumbens*), amely alkalmazkodott zord élőhelyéhez, ahol hideg a levegő, állandóan fúj a szél, nagyon erős a fény, a sziklák között humuszban szegény ásványi talajok alakulnak ki, a csapadék pedig gyorsan elfolyik. Lassan nő, ámde hosszú életű, akár 50 évet is megélhet.

A pettyezetett tüdőfű pöttyös-foltos levele a régiókat a beteg tüdőre emlékeztette, ezért a növénynek a *Pulmonaria* nevet adták (a pulmo latinul tüdő).

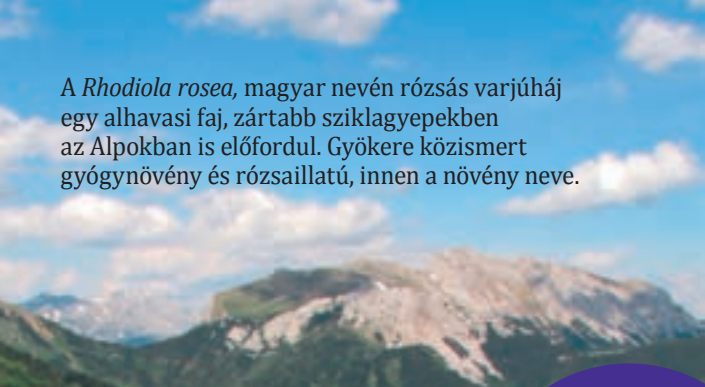

A racemosus, racemosa azt jelenti, fűrtös, és nyilván a virágzatra, na meg az ebből keletkezett termésre utal. A képen a *Danae racemosa* látható.

A reticulatus, reticulata jelentése hálós. Ez vonatkozhat a növény szirmainak mintázatára, a hagymára, vagy éppen a levelére, mint ennél a kis alpesi, talajon kúszó fűzfélénél, amelynek neve *Salix reticulata*. A Salix egyébként a fűzfák ókori latin neve, és eleinte fűzfakéregből nyerték a szalicilsavat, ami a jól ismert aszpirin alapanyaga.

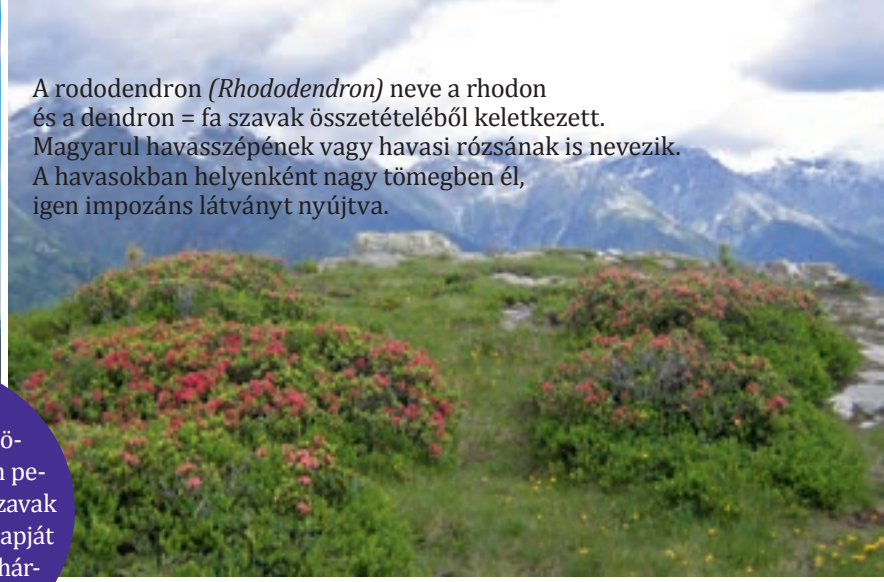
A *Rhodiola rosea*, magyar nevén rózsás varjúháj egy alhavasi faj, zártabb sziklagyepekben az Alpokban is előfordul. Gyökere közismert gyógynövény és rózsailatú, innen a növény neve.

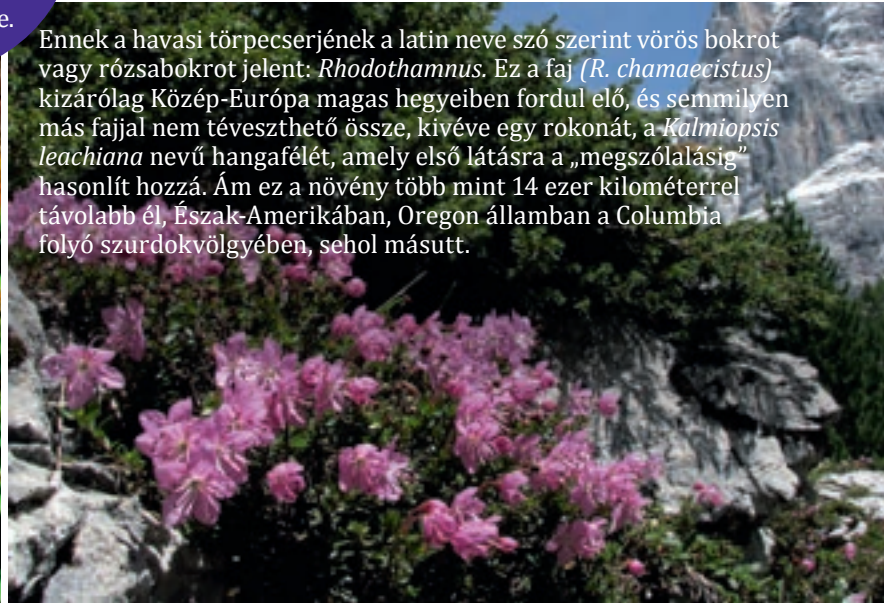
A rhodo ógörög nyelven vöröset jelent, a rhodon pedig rózsát. Ezek a szavak több növénynév alapját képezték, itt most hármat mutatunk be.

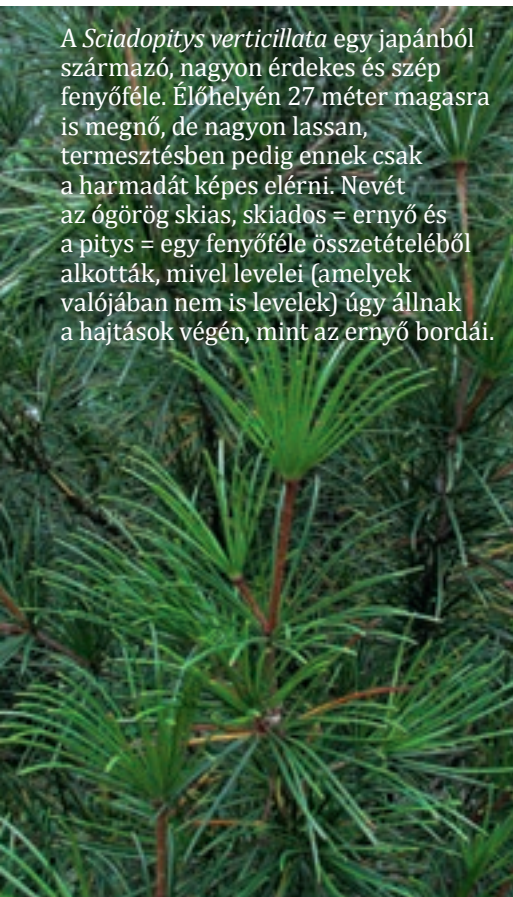
A rododendron (*Rhododendron*) neve a rhodon és a dendron = fa szavak összetételéből keletkezett. Magyarul havasszépének vagy havasi rózsának is nevezik. A havasokban helyenként nagy tömegben él, igen impozáns látványt nyújtva.

Ennek a havasi törpecserjének a latin neve szó szerint vörös bokrot vagy rózsabokrot jelent: *Rhodothamnus*. Ez a faj (*R. chamaecistus*) kizárólag Közép-Európa magas hegyeiben fordul elő, és semmilyen más fajjal nem téveszthető össze, kivéve egy rokonát, a *Kalmiopsis leachiana* nevű hangafélélet, amely első látásra a „megszólalásig” hasonlít hozzá. Ám ez a növény több mint 14 ezer kilométerrel távolabb él, Észak-Amerikában, Oregon államban a Columbia folyó szurdokvölgyében, sehol másutt.

A *Sciadopitys verticillata* egy japánból származó, nagyon érdekes és szép fenyőféle. Élőhelyén 27 méter magasra is megnő, de nagyon lassan, természetesen pedig ennek csak a harmadát képes elérni. Nevét az ógörög skias, skiados = ernyő és a pitys = egy fenyőféle összetételéből alkották, mivel levelei (amelyek valójában nem is levelek) úgy állnak a hajtások végén, mint az ernyő bordái.

A sativus vagy sativa több növénynévben előfordul, olyanokban, amelyeket az ember már természetesen vont, mert ezt jelenti a szó. A bükkfélék családjába tartozó szelídgesztenye (*Castanea sativa*) Nyugat-Ázsiától a Balkánig gyakorta hegyi erdősegeket alkot, de ehető termése miatt már az ókortól kezdve termesztik. Váltivarú barkavirágzatainak felső részén található a porzós, alján pedig a nőnemű virágok.

A salveo, salvus azt jelenti latinul, hogy egészséges. Valószínűleg innen a zsálya latin neve (már az ókori Rómában is), a *Salvia*, hiszen ma már az orvostudomány is elismeri gyógyhatásait. A képen a meranói Trauttmansdorff kert zsályagyűjteménye látható.

Összeállította: Józsa Kata